

Fenologická pozorování

Fenologie se zabývá načasováním životních projevů zvířat i rostlin v rámci kalendářního roku a střídání ročních období. Fenologická pozorování jsou nejdelší souvislou řadou údajů o novodobém vývoji naší přírody. Poskytují nám, kromě čisté radosti z pozorování jarního návratu ptáků, významné doklady probíhající změny klimatu a pomáhají nám porozumět tomu, jak ptáci na tyto změny reagují. Zapojit se může doslova každý bez ohledu na znalosti, věk či místo, kde ptáky pozoruje. Mělo by být samozřejmostí, že členové ČSO tímto způsobem zvyšují svoji zálibu v pozorování ptactva na činnost přinášející obecné hodnoty využitelné i v ochraně ptáků.

Historie

Jarní přílety ptactva se u nás zaznamenávají od roku 1828, kdy jejich sledování organizovala Česká vlastenecko-hospodářská společnost. Posléze, až do prvních let 20. století, organizoval Přírodopysný spolek v Brně síť pozorování příletů a odletů ptactva na území Moravy a Slezska. Současně, ale pouze po dobu několika let, organizoval sledování c. k. Ústřední ústav pro meteorologii a zemský magnetismus a také Výbor pro ornitologické pozorovací stanice v Rakousku-Uhersku. Právě založení Výboru z iniciativy korunního prince Rudolfa představovalo výraznější posílení postavení ornitologie, protože až do té doby bylo sledování tahu ptactva pouze postranní aktivitou tzv. obecné fenologie.

V roce 1923 došlo k vybudování celostátní sítě fenologických stanic, kterých v nejlepších letech bylo až několik set. Po různých organizačních změnách převzal fenologická pozorování Hydrometeorologický ústav. I při založení ČSO v roce 1926 bylo sledování příletů a odletů ptáků jednou ze stěžejních činností. Souběžně a nezávisle na ČSO pokračoval ve sledování fenologie vybraných druhů ptáků Český hydrometeorologický ústav až do počátku 90. let 20. století. Od roku 1994 přešel program plně pod křídla ČSO.

případně je zapisovat do Faunistické databáze ČSO **avif.birds.cz**. Pokud pozoruji na své lokalitě poprvé v tomto roce daný druh tažného ptáka, zaškrtnu políčko „mé první letošní pozorování“. Žádoucí je zapsat i starší údaje z předešlých let.

Nejlepší způsob – kompletní seznamy

Zaznamenáváme-li „ručně“ jednotlivá příletová data, nutně dochází ke zkreslení podle toho, jak často chodíme ptáky pozorovat. Nejcennějším způsobem záznamu je proto pravidelné zapisování kompletních seznamů všech pozorovaných druhů, jak to umožňuje jak Avif Mobile, tak Faunistická databáze ČSO.

Pro kompletní seznamy platí jednoduchá pravidla. Cílem je zapsat čas pozorování (od, do) a všechny ptačí druhy, které jsme v dané době dokázali určit. Není přitom rozhodující, kolik druhů kdo pozná. Důležité je nezapomenout zapsat žádný z ptačích druhů, které poznat dokážete. Je možné dělat desetiminutové kompletní seznamy během každodenní cesty do práce, kompletní seznamy z několikahodinového pozorování u rybníka i kompletní seznamy ptáků pozorovaných na zahradě za domem. Pravidelné seznamy, byť i časově kratší, jsou dokonce hodnotnější než jeden mnohahodinový jednou měsíčně. Z kompletních seznamů koordinátor snadno spočítá pro každý druh počátek, průběh a konec tahu.

Jak se zapojit?

Zapojit se může každý, kdo zaznamená příletová či odletová data alespoň jednoho ptačího druhu. Účastnit se mohou i začátečníci, každý údaj má smysl. Není třeba se nijak přihlašovat, stačí jen zapisovat svá pozorování.

Zápis pozorování

Nejjednodušší je zadávat příletové údaje přímo z terénu do mobilní aplikace Avif Mobile,

Kontakt

Koordinátorem fenologických pozorování je Peter Adamík z Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, **peter.adamik@upol.cz**, 603 840 222, který rád zodpoví případné dotazy. ...